

ἀρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου (Mat. VI, 11: δός) ἡμῖν τὸ κατ' ἡμέραν (Mat. σήμερον) — spomnil naj bi se bil na Kristusovo molitev na Oljski gori, v kateri sam moli za nekaj fizičnega, da bi kelih trpljenja šel mimo njega (Mat. 26, 39; Mark. 14, 36; Luk. 22, 42); spomnil naj bi se bil na Zveličarjevo obljubo pri sv. Janezu 14, 13: »Karkoli¹ poprosite Očeta v mojem imenu, to bom storil« in na podobne besede pri Mateju 7, 7; 21, 22, pri Marku 11, 24, pri Janezu 16, 23. Izprevidel bi bil, da njegova po Kantu povzeta premisa ni v skladu s sv. pismom in torej tudi ne odgovarja krščanskim naukom. S premiso pade pa tudi sklep; »Balada o potresu«² (iz l. 1885!) ima v istini idejo, nasprotujočo verskim resnicam. Isto velja tudi za pesem »Jaz« (tudi to zagovarja Bazala, da ne nasprotuje krščanstvu), ki je po ideji močno podobna »Baladi o potresu« (»oče« = Bog, če sploh je, se za svet ne briga, svet vlada samo narava, »jaz«); če je ne razlagamo panteistično, jo moramo ateistično, kvečjemu čisto megleno deistično, na vsak način pa protikrščansko.

Nekrščanske ideje so torej pri Aškercu dokazane že za prvo dobo, ne šele za zadnja leta, za katera jih

¹ Seveda mora biti predmet molitve dober!

² Da je imel Aškerc pri tej pesmi slabo vest, kaže že to, da se v Zvonu 1885, str. 193—94., kjer je pesem prvič natisnjena, ni podpisal z navadnim psevdonimom Gorazd, ampak z »Juan de Granada«. Tako skrivnico je tudi pozneje igral v podobnih slučajih.

Bazala edino priznava. Res je samo to, da v prvi dobi te ideje niso še prevladale vseh Aškerčevih pesnitev, dočim je pozneje boj proti krščanstvu skoro edino geslo vsega Aškerčevega dela. Pa tudi drugače se je v tem V. poglavju Bazali več »človeškega« pripetilo. Posebno bi opozoril na logični lapsus na str. XXVIII., kjer Bazala podpre trditev »snaga vere sastoja se u životu, a ne u ispovijedanju« s Kantovim izrekom: »bog se štuje krepošču, a ne obredima«, ter nadaljuje, da »upravo u tom, što se u historijskom razvoju vjerâ težište često pomiče posve na izvanjsku stranu, leži uzrok, zašto postaju vjere — mrtve«. Kakor da bi bilo izpovedanje vnjanja oblika verstva kot n. pr. obredi, ko je vendar njegova notranja vsebina. Ta klasična napaka zoper logični zakon identitete je priljubljeno orodje modernih, ko presoajo vero in verstva.

Za Bazalo, ki razvija v vsej razpravi tolik blišč filozofskohistoričnega znanja, pa je zelo značilno, da v tem zadnjem poglavju duhovito in učeno razpravlja o razvoju verstva, o krščanstvu, o njegovi vsebini in o njegovi obliki, da »temeljito« presoja o tem, kaj je v resnici in kaj samo na videz krščansko, a pri vsem tem pompoznejem govorjenju ne pozna niti glavnih stvari iz Svetega pisma, niti čisto preprostih verskih in moralnih naukov krščanske cerkve. Kaj naj sodimo o takem versko-filozofskem znanju, ki mora potem-takem v vseh stvareh slepo »iurare in verba magistri«?

Ivan Grafenauer.

GLASBA.

Cerkveni koncert v frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Cecilijino društvo župnije Marijinega Oznanjenja v Ljubljani je priredilo 11. marca ob pol osmih zvečer v frančiškanski župni cerkvi koncert z jako izbranim in postnemu času primernim sporedom. Izvajale so se sledeče skladbe: Hochreiterjeva kar moč moderna, a vseskoz toplo občutena »Salve Regina« za mešani zbor in orgle; Rheinbergerjev Kyrie in Gloria iz velike, slavnoznane C-dur maše za mešani zbor, orkester in orgle; Engelhartova prijazna, v lahkem slogu pisana pesem »Brezmadežna« za zbor in orgle; Rheinbergerjev na široko razpleteni, deloma dramatično zamišljeni »Passionsgesang« za zbor in orgle; Sattnerjev znani, učinkujoči samospjev »Kdo je ta?« iz oratorija »Vnebovzetje B. D. M.« za tenor-solo in orkester; Griesbacherjev resnobni, mirno začenjajoči in v bogati polifoniji do velikih pretresljivih momentov naraščajoči responzorij »Tristis est anima mea« za mešani zbor a capella, ter za sklep Jos. B. Foersterjeva divna »Stabat Mater« za zборе, orkester in orgle. Frančiškanski cerkveni zbor, ki se je pod vodstvom gosp. P. Hugolina Sattnerja povzpел do prvovrstnega zbora, je tudi ob tej priliki svojo nalogo zelo častno rešil. Izmed skladb, pri katerih je nastopal zbor, so najbolj ugajale in posebno krepek vtis napravile Rheinbergerjev Kyrie in Gloria, Griesbacherjev »Tristis est anima mea« in Jos. B. Foersterjeva »Stabat Mater«. Za prekrasni užitek zadnje skladbe bodi izrečena frančiškanskemu Cecilijinu

društvu na tem mestu še prav posebna zahvala. — Sattnerjev samospjev »Kdo je ta« je lepo zapel gospod prof. Adolf Robida, član frančiškanskega pevskega zbora. Na orglah je spretno sodeloval gospod glasbeni ravnatelj filharmoničnega društva Rudolf pl. Weis-Ostborn. Istotako treba pohvalno omenjati še orkester godbe pešpolka št. 27, ki je svoj part izvedel izredno fino in precizno.

Obisk koncerta je bil zelo velik. Zanimanje za cerkvene koncerte, ki so se v zadnjih par letih jeli pri nas pogostejše porajati, očitno raste, kar z vsemi prijatelji cerkve in plemenite cerkvene umetnosti srčno pozdravljam.

Koncert Swärdströmove. S Swärdströmove smo imeli v Ljubljani srečo. Nastopila je namreč razen v koncertu 23. novembra 1913 v Mestnem Domu — o katerem je »Dom in Svet« poročal v letošnji zadnji dvojni številki na str. 67. — še drugič 19. februarja t. l. v samostojnem koncertu v Unionu. Uspeh je bil zopet nadvse sijajen. Tudi to pot si je umetnica izbrala za spored jako lepe, zanimive, poučne in silno poetične skladbe. Poglavitni del sporeda so zavzemale zopet prekrasne skandinavske pesmi, enajst po številu. Järnefeltovo bajnosrčkano »Titania« in Griegov vrazjesmeli »Ples kozličkov« je pevka morala ponoviti. Zelo globok vtis je napravila Neupertova pesem »Ponesite me s pesmijo domov«, ki jo je smrtnobolni skladatelj — pravzaprav klavirski virtuoz — zložil na potu v Ameriko. Kot zelo izrazite skandinavske pesmi naj omenim še Lange-

Müllerjevo skeptičnomračno »V poznem poletju«, Lindbladovo jasno in veselja prekipevajočo »Mladi voznik na poti domov« ter Betterson-Bergerjevo naivno preprosto »Mati Brita«. Kot nameček je radodarna pevka zapela še štiri nemške pesmi: Brahmsovo »Brezuspešno podoknico«, Hermannovo »Materino srce« s pretresljivim vprašanjem na koncu pesmi: »Si vdarilo li se, dete ljubo?«, Wolfovo »Sporočilo štokeljske« in R. Straußovo »Podoknico«. Za uvod koncerta je umetnica izvajala Delibesovo arijo iz opere »Lakme«, ki jo je pela z veliko rutino in bravuro, zlasti gladko izvajane težke staccato-pasaže v najvišjih legah so bile občudovanja vredne. Njen spremljevalec na klavirju prof. Tarnay z budimpeštanskega konservatorija je izvršil svoj part istotako idealno dovršeno. Oba odlična umetnika ostaneja ljubljanskemu glasboljubnemu občinstvu brezdvomno v najboljšem spominu.

Novi Akordi. XII. letnik (1913) tega našega glasbenega zbornika je prihajal na svetlo v zelo nerednih obdobjih; zadnja (6.) številka je izšla šele sredi marca t. l., kar je pač malo pozno. V tem oziru si drznem izreči na tem mestu vsekako opravičeno besedo, naj bi »Novi Akordi« vnaprej postali rednejši in točnejši. — Oceniti mi je njih vsebino od 4. št. 1913 dalje.

Četrta številka je prinesla moj »Menuet« za klavir, primeroma lahko, a upam, da vseskozi solidno in dokaj efektno skladbo, dalje Adamičev enoglasni otroški zbor »Trobentice« z tekstu jako primernim, nežnim, ponekod kar delikatnim klavirskim spremljanjem, Ravnikovo kratko, sila moderno, a goroko občuteno skladbo »Pozdrav iz daljave« za en glas in klavir ter Jerebov preprosti, pa prav snažni moški zbor »Jutro«.

V peti številki nahajamo Gerbičevo v poljudnem slogu zloženo »Mazurko« za klavir, Adamičev izredno težek, od alteracij mrgoleči, deloma

homofonni, deloma polifonni šestroglasni mešani zbor »Vasujejo«, v katerem bi se po mojem preudarku v 19. taktu pred sklepom v E-mol prvemu tenorju bolje prilegal c mesto cisa. Dalje prinaša ta številka mojo — otrokom pevcem namenjeno — otroško pesem »Kdo je to?« in Adamičevo — otrokom poslušalcem prikladno — otroško pesem »Ga-ga«.

Šesta številka podaja Gerbičev dramatično zamišljeni samospev »Kam«, Hochreiterjev »Valček« (III.) in Hladnikovo »Meditacijo« za orgle ali harmonij. Pri Gerbičevi skladbi se zdi, da končni del, čeprav krepak in efekten, vendar nekoliko zastaja za ostalo skladbo. Hochreiterjev »Valček« je čeden modern komad dosti gladkega in prijetnega teka, glede originalnosti in nobilese morda za spoznanje šibkejši od prvih dveh. Mesto kot je to-le:

se bo tankim ušesom zdelo pretrdo. V »Meditaciji« se Hladnik poslužuje precej navadnih motivov in tudi izpeljava ni povsem vzorna; zlasti me žalijo grde vzporedne oktave med II. in III. taktom in modulacija iz F-dura v Es-dur, ki se ne razvije logično. Sicer je pa skladba zanimiva in porabna.

Književna priloga prinaša kot glavni spis izvrstno tematično analizo P. Hugolin Sattnerjeve najnovejše skladbe »Oljki«, kantata za soli, zbor in orkester, spisal Emil Hochreiter. Tudi drugi članki, ocene, dopisi itd. so zanimivi in poučni za vsakega inteligenta.

Stanko Premrl.

TO IN ONO.

Anton Medved v pismih.

Priobčil F. S. F.

Dr. Fr. Lampetu:

Semič 10. nov. 1892.

Častiti gospod profesor!

Danes imam nekoliko več časa, zato Vam pišem. Pred vsem sem se uveril, da ni resnično, kar časih pripovedujejo kapelani, da se zunaj ne dá ničesar delati. Jaz sicer še nisem dolgo na službi, niti nisem še vsega poskusil, a doslej moram priznati, da sem mnogo lahko naredil. Služba je res težavna, a čas se dobi.

V ves dan podaljša uro tá si,
Kdor vse stori o pravem časi.

Na lepo imam prepisanih 15 pesmij, ki sem jih vse tukaj zložil, med temi so epične: »Kacijanar, Mapu Namaz, Trije snubci, Brata, Morilčev oče«; druge lirične in dolge. Pošljem jih že enkrat. Ako jih že precej kaj potrebujete, naznanite mi prosim!

Tu Vam nekaj oznamim, kar Vas bode nemilo zadelo, vendar ohranite popolnoma záse. Morda Vam ni znano, da sem deloval pri »Zvonu« s psevdonimi: »Bistran, Filodém, Dolenjec«. Popolnoma se tudi še zdaj nisem odcepil tem mánj, ker se mi je od uredništva dala garancija (katero sem zahteval), da kaj sličnega ne izide nikdar več kot 4000 let. Delal sem, lahko rečem, iz blazega namena za »Zvon«, da bi imel kdaj pri njem besedo in lahko odganjal slabe stvari iz njega. To sem Vam hotel že nekoč razkriti, a ni bilo prilike. Zdaj pa, ko mislim na izdavo svojih pesmij, ne sme Vam biti to prikrito.

Ako mi Bog dá zdravje, delal bodem še veliko. Žal, da nimam potrebnih zgodovinskih knjig i virov, iz katerih bi zajel vso povest o Ostrovharji. Ne morete si misliti, kako krasna snov za romantično poemo! Ogrodi pravljičice, ki sloni na zgodovinski podlagi, imam, a treba se je učiti in prodreti v ono dóbo. Tu ne pomaga nič, tu je biti treba v Ljubljani, ker knjige se težko razpošiljajo in često še nepravde ali take, da se iz njih ne dá mnogo dobiti.